

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 80/02-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu zloženého z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej 13. marca 2003 v konaní o sťažnosti I. P., bytom B., zastúpeného komerčnou právničkou JUDr. T. W., B., vo veci porušenia jeho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-9 C 188/94 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. P. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. V-2-9 C 188/94 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e, aby v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-9 C 189/94 konal bez zbytočných prietáhov.

3. I. P. p r i z n á v a primerané finančné zadostučinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. I. P. p r i z n a v a náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún).

5. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) komerčnej právničke JUDr. T. W., B..

6. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia vo výške 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 23429-512/0720 vedený v Národnej banke Slovenska, pobočke Košice, do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 31. decembra 2001 doručené podanie I. P., bytom B., (ďalej len „sťažovateľ“), označené ako „Sťažnosť“, ktorou sťažovateľ namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov konaním Okresného súdu Bratislava III vedeným pod sp. zn. V-2-9 C 188/94, Okresným súdom Bratislava IV a Správou katastra Pezinok (R 23/96). Pri doplnení sťažnosti na základe výzvy ústavného súdu sťažovateľ požiadal o ustanovenie právneho zástupcu na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom. Po predbežnom prerokovaní sťažnosti 15. mája 2002 ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej prietahy v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. V-2-9 C 188/94 na ďalšie konanie.

Ústavný súd ustanovil sťažovateľovi za právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom uznesením č. k. II. ÚS 80/02-25 zo 16. mája 2002 komerčnú právničku JUDr. T. W., B., .

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd požiadal Okresný súd Bratislava III o vyjadrenie k sťažnosti, ako aj k vhodnosti ústneho pojednávania.

V odpovedi na výzvu ústavného súdu uviedol predseda Okresného súdu Bratislava III nasledovné:

„V súčasnosti vec prejednáva a rozhoduje od 18. 9. 2000 sudca Mgr. R. H., ktorému bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie po sudkyňi JUDr. N. W., ktorá začala vybavovať veci Er. Predtým vec prejednávala a rozhodovala sudkyňa JUDr. A. P., ktorá dňa 1. 1. 1998 sa stala sudkyňou Okresného súdu Bratislava II a na začiatku, keď vec napadla na bývalý Okresný súd Bratislava - vidiek, vec prejednávala a rozhodovala sudkyňa JUDr. D. S., ktorá sa stala sudkyňou vtedy novovzniknutého Okresného súdu Pezinok.

Samozrejme, pokiaľ vec prechádza od sudcu k sudcovi, rýchlosti konania to nikdy nepridá, treba vziať do úvahy i to, že každý sudca, ktorému je vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie, nedostane jednu vec, ale niekoľko, resp. niekoľko desiatok vecí a okrem toho má v oddelení niekoľko sto nevybavených vecí.

A práve z toho dôvodu, aj keď vznikli určité zdržania v konaní, nemohol by som ich kvalifikovať ako zbytočné prieťahy.

Samotnú dĺžku konania do značnej miery ovplyvňujú samotní účastníci, resp. ich správanie je jedným z hľadísk posudzovania zbytočných prieťahov v konaní, už som to naznačil v úvode vyjadrenia ohľadne podaní navrhovateľa, samozrejme správanie účastníkov v konaní ovplyvňujú i ich vzájomné vzťahy a v tomto prípade sú rodinné vzťahy účastníkov mimoriadne zlé a keďže sa konanie týka majetkového spoločenstva v rámci rodiny, nie je predpoklad, že by niektorý z nich ustúpil čo len o krok. Plasticky sú tieto skutočnosti zrejmé zo samotného spisu veci.

Pochopiteľne, musím zdôrazniť, že nie je v poriadku, ak súdny spor trvá osem rokov, ale žiaľ, situácia v konaní sa objektívne vyvíjala tak, ako som ju opísal.

Musím však poukázať i na to, že dôležité je to, čo bude a tu musím konštatovať, že sudca Mgr. R. H. za takmer dva roky dokázal konať vo veci dokonca bez akéhokoľvek, čo

len minimálneho zdržania a je u neho i záruka, že vec v primeranej lehote bez prieťahov skončí.

Vo veci je nariadené pojednávanie na deň 23. 10. 2002.

Na ústnom pojednávaní netrvám.“

Na ústnom pojednávaní netrval ani sťažovateľ.

Následne na vyššie uvedené vyjadrenia si ústavný súd vyžiadal spis Okresného súdu Bratislava III sp. zn. V-2-9 C 188/94, z ktorého zistil tieto skutočnosti:

Konanie začalo návrhom z 15. augusta 1994 doručeným Okresnému súdu Bratislava - vidiek. Na tomto súde sa vo veci konalo do reorganizácie súdov, keď vec prebral Okresný súd Bratislava III a vyzval navrhovateľa (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľa) 28. januára 1997 a opakovane 5. februára 1997 na upresnenie petitu. Navrhovateľ vyzval 17. marca 1997 predsedu Okresného súdu Bratislava III na nariadenie pojednávania.

V roku 1997 sa uskutočnili tri pojednávania (29. apríla, 10. júna a 16. decembra) Sťažovateľ využil inštitút sťažnosti na prieťahy v konaní u predsedníčky súdu (8. septembra a 30. decembra 1997).

V roku 1998 bola vec pridelená novej sudkyňi, v tomto roku sa uskutočnili tri pojednávania (21. júla, 10. septembra a 22. septembra). Sťažovateľ využil inštitút sťažnosti na prieťahy v konaní (15. mája a 10. decembra 1998). Predseda Okresného súdu Bratislava III uznal sťažnosť za dôvodnú.

V roku 1999 sa uskutočnilo jedno pojednávanie (20. apríla 1999), ktoré bolo odročené na neurčito za účelom vyhotovenia znaleckého posudku. Znalec bol ustanovený 1. júna 1999; voči uzneseniu o ustanovení znalca v časti o zložení preddavku sa sťažovateľ odvolal. O jeho odvolaní rozhodoval Krajský súd v Bratislave 29. októbra 1999, keď potvrdil prvostupňové rozhodnutie.

V roku 2000 navrhovateľ 3. januára 2000 požiadal o oslobodenie od súdneho poplatku vo veci ustanovenia znalca. Spis bol 29. februára 2000 zaslaný znalcovi, ktorý 17. apríla 2000 žiadal o preddavok. Vec bola pridelená ďalšiemu sudcovi 18. septembra 2000, medzitým sťažovateľ uplatnil ďalšiu sťažnosť na prieťahy v konaní (11. septembra 2000). Ďalšie úkony súdu smerovali k zabezpečeniu preddavku na trovy znaleckého dokazovania.

V roku 2001 bol 20. februára doručený znalecký posudok, ku ktorému sa vyjadrili účastníci konania (sťažovateľ 30. marca a 19. apríla 2001). Uskutočnilo sa len jedno pojednávanie (24. októbra 2001), ktoré bolo odročené pre neprítomnosť právneho zástupcu odporcu; zároveň bola zamietnutá žiadosť navrhovateľa o oslobodenie od súdnych poplatkov a uznesením rozhodnuté o vrátení preddavku na znalca právnomu zástupcovi odporcu.

Krajský súd v Bratislave 28. februára 2002 uznesením potvrdil uznesenie Okresného súdu Bratislava III, ktorým zamietol žiadosť sťažovateľa o oslobodenie od súdnych poplatkov. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 3. júla 2002. Pojednávanie vo veci bolo nariadené na 23. október 2002 a 2. december 2002, ktoré bolo odročené za účelom zabezpečenia listinných dôkazov na 29. január 2003. Toto pojednávanie sa však neuskutočnilo, pretože zákonný sudca v tejto veci je preložený od 1. januára 2003 na Krajský súd Bratislava a vec bude musieť byť pridelená inému sudcovi.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie

veci bez zbytočných priet'ahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98)“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred Okresným súdom Bratislava III ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-9 C 188/94 ide o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva poľnohospodárskej pôdy medzi rodinnými príslušníkmi. Ide o konanie, ktoré je síce štandardnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, avšak na rozdiel oproti právnej jednoznačnosti a jednoduchosti sú dané veci často fakticky zložité, pretože je potrebné zistiť predmet (rozsah) tohto vlastníctva (spoluvlastníctva), jeho ocenenie, ktoré si vyžaduje odborné znalosti, a preto vyvstáva potreba ustanovenia znalca podľa § 127 Občianskeho súdneho poriadku. Faktickú zložitosť veci nemožno teda vylúčiť a môže byť vyvodená neznalosťami, resp. odlišnými názormi spoluvlastníkov na predmet ich podielového spoluvlastníctva, čo následne vyžaduje znalecké dokazovanie a v nadväznosti na to určenie rozsahu a hodnoty podielového spoluvlastníctva. Okresný súd Bratislava III však na právnu a faktickú zložitosť veci v danom prípade nepoukázal.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v konaní sp. zn. V-2-9 C 188/94, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Zo spisu, ako aj z vyjadrenia Okresného súdu Bratislava III vyplynulo, že aj účastníci konania (navrhovateľ aj jeho odporca) ovplyvňovali a aj ovplyvnili dĺžku

konania (žiadosť o odročenie pojednávania, zánik plnomocenstva u právneho zástupcu odporcu, vzdanie sa zastupovania navrhovateľovho právneho zástupcu, žiadosť o poskytnutie primeranej lehoty na mimosúdnu dohodu, zmena petitu, využitie opravných prostriedkov k zloženiu preddavku na znalecký poplatok a pod.). V súvislosti so správaním účastníkov Okresný súd Bratislava III poukázal na to, že správanie účastníkov v konaní ovplyvňujú aj ich vzájomné vzťahy, ktoré sú v danom prípade mimoriadne zlé. Ústavný súd zohľadnil všetky vyššie uvedené skutočnosti a konštatoval, že správanie účastníkov síce ovplyvnilo dĺžku konania, ale nepredstavovalo rozhodujúci vplyv na celkovú dĺžku konania. Doterajšia dĺžka konania bola ovplyvnená predovšetkým niekoľkonásobnou zmenou zákonného sudcu.

Sťažovateľ uplatnil niekoľkokrát počas trvania súdneho sporu sťažnosť na prietahy v konaní u príslušného orgánu štátnej správy súdov.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prietahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného Okresného súdu Bratislava III vo veci sp. zn. V-2-9 C 188/94.

Vec pôvodne napadla na bývalý Okresný súd Bratislava - vidiek (15. augusta 1994) a po reorganizácii súdov konanie prevzal Okresný súd Bratislava III. V pozícii zákonného sudcu sa vo veci vystriedali štyria sudcovia a po 1. januári 2003, keď posledný z nich bol preložený na Krajský súd Bratislava, bude musieť byť vec sťažovateľa znovu pridelená ďalšiemu sudcovi. Predseda Okresného súdu Bratislava III vo svojom vyjadrení uviedol, že ak „vec prechádza od sudcu k sudcovi, rýchlosti konania to nikdy nepridá...“. Táto skutočnosť však nemôže ísť na ťarchu konania sťažovateľa a ani nepredstavuje dôvod vylúčenia zbytočných prietahov v súdnom konaní.

Pri hodnotení procesných úkonov Okresného súdu Bratislava III ústavný súd zistil, že hoci sa Okresný súd Bratislava III snažil v zásade postupovať plynulo (čo však bolo ovplyvnené charakterom vzťahov medzi účastníkmi konania, striedaním zákonných sudcov), nevyhol sa v určitých etapách konania (odročovanie pojednávania v roku 1997

a 1998, neprimerane dlhé obdobie od odročenia pojednávania 20. apríla 1999 za účelom vypracovania znaleckého posudku po získanie tohto znaleckého posudku 20. februára 2001, aj napriek zohľadneniu skutočnosti, že táto lehota bola ovplyvnená zložením preddavku znalcovi) takým priet'ahom v konaní, ktoré ústavný súd považuje za zbytočné (čo nakoniec uznal aj predseda Okresného súdu Bratislava III). S prihliadnutím na celkovú dĺžku trvania konania (takmer 9 rokov) ovplyvnenú zbytočnými priet'ahmi v konaní v trvaní najmenej troch rokov dospel ústavný súd k záveru, že Okresný súd Bratislava III porušil základné právo s'ťažovateľa na konanie bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojim rozhodnutím o porušení základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prikázal Okresnému súdu Bratislava III, aby vo veci sp. zn. V-2-9 C 188/94 konal bez zbytočných priet'ahov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho

domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadost'učinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval finančné zadost'učinenie aspoň za 222 m² odňatej pôdy v k. ú. Malé Trnie. Na výzvu na upresnenie požiadavky na primerané finančné zadost'učinenie právna zástupkyňa sťažovateľa uviedla, že jej klient - sťažovateľ - považuje za primerané finančné zadost'učinenie sumu 222 000 Sk.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal Okresnému súdu Bratislava III, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Vzhľadom na celkovú dobu konania, ako aj zbytočné prieťahy v konaní Okresného súdu Bratislava III sp. zn. V-2-9 C 188/94 ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk (Slovom tridsaťtisíc slovenských korún) za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom komerčnou právničkou JUDr. Tatianou Weissovou, ktorá ich vyčíslila sumou 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) za dva úkony právnej pomoci v roku 2002 každý vo výške 3 900 Sk (základom bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2001 vo výške 11 693 Sk) a 100 Sk

režijný paušál (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 18, § 25 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 591/2002 Z. z. o odmenách komerčných právnikov za poskytovanie právnej pomoci).

Náhradu trov konania je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2003